

Uitgeschreven versie podcast De Wettenfabriek aflevering 2.1: De wet in het nieuws

Verteller: Welkom bij De Wettenfabriek, de podcast over wetten. Mijn naam is Kees Dorresteyn en in deze aflevering gaan we in op communicatie over wetgeving. Om wetten goed te laten landen in de samenleving is het essentieel dat mensen er duidelijke informatie over ontvangen. Hoe zorg je daarvoor? Welke rol spelen de journalistiek en de wetenschap daarbij? En wordt goede communicatie over wetten lastiger door de opkomst van desinformatie? Dat horen we in deze aflevering van Guido Rijnja, communicatieadviseur bij het ministerie van Algemene Zaken...

Guido Rijnja: In sommige gevallen is het heel erg interessant om een onderscheid te maken tussen boot en schip of tussen huis en woning. Maar in andere situaties werkt dat buitengewoon lastig

Verteller: Parlementair journalist Joost Vullings... **Joost Vullings:** Ik hou dus heel erg van beeldspraken verzinnen waardoor mensen denken: nu snap ik het. **Verteller:** En hoogleraar staatsrecht Wim Voermans... **Wim Voermans:** En op een gegeven moment zegt die man: stop, stop, stop, stop. Onze kijkers kunnen echt heel wat aan. Maar dit is niet te begrijpen. <[Fragment Omroep West 15 augustus 2020](#): Demonstrant: "Weg met de spoedwet, weg met de spoedwet!"

Nieuwslezer: "Op het Malieveld in Den Haag is gedemonstreerd tegen de spoedwet van het kabinet met tijdelijke maatregelen vanwege de coronacrisis."> **Verteller:** Niet alle wetten halen het journaal, maar sommige wetten kunnen een hoop losmaken. Zoals de zogenoemde 'coronaspoedwet' die het kabinet in het voorjaar van 2020 voorstelde om de noodverordeningen over de coronamaatregelen te vervangen. <[Fragment persconferentie Hugo de Jonge 19 juni 2020](#): Minister Hugo de Jonge: "Nu een deel van de maatregelen voor een langere periode gelden, moeten deze van een goede juridische basis worden voorzien. Voor de duidelijkheid: die wet is niet bedoeld om meer speelruimte te geven aan het kabinet, maar juist meer bevoegdheden en mogelijkheden voor de Tweede Kamer."> **Verteller:** Maar veel mensen zagen de 'coronaspoedwet' als een poging van het kabinet om macht naar zich toe te trekken en het parlement buitenspel te zetten. <[Fragment Tweede Kamer der Staten-Generaal 22 september 2020](#): Farid Azarkan: "En voorzitter, da's dezelfde minister die een coronaspoedwet wil invoeren waarin hij alle regie en macht tot zich kan nemen, zonder enige vorm van democratie."> <[Fragment Tweede Kamer der Staten-Generaal 8 oktober 2020](#): Wybren van Haga: "Het is een spoedwet die niet nodig is, die ongewenst is, die disproportioneel is en die de overheid veel meer macht geeft dan nodig is"> <[Fragment podcast De Stemming #48, 9 oktober 2020](#):

Demonstrant: "Ze pikken onze vrijheid af. Ze pakken onze democratie pakken ze af."> **Verteller:** Hoe kwam het dat de beelden over deze wet zo uiteenliepen? Had betere publiekscommunicatie dat in dit geval nog kunnen veranderen? **Guido Rijnja:** Ik ben Guido Rijnja en ik ben adviseur communicatiebeleid bij de rijksvoorlichtingsdienst. **Verteller:** Guido adviseert andere ambtenaren over de vraag hoe je goed kunt communiceren over wetgeving, want daar ontkom je niet aan. **Guido Rijnja:** Je kunt niet *niet* communiceren bij wetgeving. Overigens ook als je niks doet, communiceer je, want daarmee geef je ook iets af. De overheid heeft een plicht, en de burger heeft een recht op informatie en dat is al heel lang zo. Dat betekent dat er bij alle wetgeving er aandacht is voor communicatie. In sommige gevallen is het heel erg interessant om een onderscheid te maken tussen boot en schip of tussen huis en woning. Maar in andere situaties werkt dat buitengewoon lastig en is het handig om maar te kiezen voor een begrip dat mensen al gebruiken, omdat, volgens mij is dat een soort gouden wet in het communiceren: dat je altijd moet aansluiten op wat er is. De werkelijkheid is misschien wel ons krachtigste concept en als je aansluit op wat er is, dan sluit je dus aan op de beelden die mensen gebruiken, de woorden die mensen gebruiken en je zou in het algemeen kunnen zeggen op het gedrag dat er is. <Compilatie van presentatoren die Joost Vullings aankondigen.>

Joost Vullings: Ik ben Joost Vullings ik ben politiek commentator voor 1Vandaag, radio en televisie.

Verteller: Ook Joost begint als journalist bij de belevingswereld van mensen. **Joost Vullings:** Wij kijken vooral natuurlijk naar de relevantie voor het publiek. Wat doet het in het leven van mensen? Wat gaat het veranderen in het leven van mensen? Dat is het criterium waarom je de ene wet wel behandelt en een andere wet niet. Je hebt bijvoorbeeld in Nederland wel zo'n wet gehad waarbij de codering van alle chemicaliën gaat veranderen. Kijk dat is niet iets, dat is voor de chemische industrie heel belangrijk, maar niet voor de mensen thuis. En daarnaast als politiek commentator kijk je natuurlijk: waar zitten de ideologische verschillen, waar zit de tegenstand? En is het daardoor dat wetsvoorstel wel haalbaar of wordt het wetsvoorstel aangepast? **Verteller:** Veel wetten zijn ingewikkeld. Hoe komen journalisten eigenlijk aan goede informatie over wetgeving? **Joost Vullings:** Nou meestal, ik voer veel gesprekken. Als het echt technisch wordt, dan ga je de memorie van toelichting lezen. En we hebben natuurlijk nu eigenlijk de discussie, die er natuurlijk nu heel erg is over wetgeving en journalistiek, is eigenlijk heel erg ingegeven door de kinderopvangaffaire – schandaal moet je moet je zeggen tegenwoordig – en het idee is dat als iedereen maar beter die wetten had gelezen, dan hadden we het kunnen voorkomen. Ja, dat geloof ik eerlijk gezegd niet, want

die wetten waren gewoon in de tijdsgeest dat... daar waren ruime meerderheden voor. En dan kan je zeggen: oké, een wetgevingsjurist had kunnen zeggen: hé, er zit geen hardheidsclausule in. Ja, dat is gewoon specialistisch werk, dus dat haal ik er niet uit. Dat kunnen beleidsmedewerkers die dat natuurlijk jarenlang doen in de Tweede Kamer, er wel uithalen en in gesprekken met dat soort mensen kan je op dat soort dingen die er niet in staan, wel gewezen worden. Ja, ik zelf kan dat er niet uithalen. Deskundigen, daar moet je je kennis halen. **Verteller:** Dat roept de vraag op: hebben deskundigen, zoals wetenschappers, eigenlijk een verantwoordelijkheid om de media te woord te staan? <Compilatie van presentatoren die Wim Voermans aankondigen.> **Wim Voermans:** Ik vind dat we inderdaad in ons vak staats- en bestuursrecht, en dan met name hoogleraren ook, wel een opdracht hebben om, als het gaat om duidelijk te maken waar het constitutionele recht over gaat, de meest fundamentele regels, dat je daarover na moet denken. Hoe je dat dan over het voetlicht krijgt, op de beste manier. Niet alleen de boodschap, maar gewoon de essentie van die regels, waar die over gaat. Want het gaat nogal over wat, het staatsrecht gaat over onze allerfundamenteelste regels. **Joost Vullings:** Dat vind ik wel fijn ja, ook in brede zin, dat de wetenschap zich mengt in het publieke debat, met de kennis die zij opdoen. Ik heb altijd de hoop dat daarmee de kwaliteit van het maatschappelijke debat, maar ook het politieke debat, omhoog gaat, omdat het gewoon kennis en inzicht toevoegt. **Verteller:** Joost Vullings zou het liefst ook met gespecialiseerde beleidsmedewerkers en wetgevingsjuristen spreken, maar de contacten lopen meestal via woordvoerders. **Joost Vullings:** Mijn probleem met woordvoering is eigenlijk dat als het technisch wordt, dat ze het nooit weten. Dus dan bel je op naar zo'n ministerie om te vragen van: ja, hoe werkt dat dan? En dan gaat zo'n woordvoerder, die... Nou ik bedoel, dat ze het zelf het antwoord al weten, dat is ongeveer 1 procent. Als het echt technisch wordt, dan gaan ze dus met de ambtenaren bellen binnen het ministerie of ze lopen langs en dan bellen ze mij na een uur terug en dan krijg ik één antwoord. Maar dat leidt natuurlijk altijd tot een vervolgvraag en dan zeggen ze: dan moet ik weer terug. Dat zijn momenten dat ik denk: mag ik gewoon even zelf bellen, want mijn vragen zijn eigenlijk apolitiek. Het gaat gewoon puur om: hoe werkt die wet in de praktijk? **Verteller:** De afgelopen jaren is er wel meer ruimte gekomen voor rechtstreeks contact tussen journalisten en ambtenaren: de strenge 'oekaze-Kok' is vervangen door soepelere richtlijnen. Guido Rijnja ziet belangrijke ontwikkelingen in de rolverdeling tussen communicatiemedewerkers en andere ambtenaren. **Guido Rijnja:** De rol van communicatieafdelingen is echt aan het veranderen. Dat was de club die namens de hele organisatie het woord voerde en dus met woordvoerders de dingen bekend maakten in het land. Die rol blijft. Maar wat we zien is dat communiceren gebeurt door steeds meer mensen in de organisatie. Niet voor niets is de zogeheten oekaze-Kok over de externe contacten van ambtenaren ook gewijzigd en zien we in de praktijk dat er veel meer contacten zijn. Rijkswaterstaat zal niet gauw een woordvoerder in beeld zetten, maar daar zie je een wegininspecteur. En dat betekent dat vaker mensen die een specialisme hebben, ook het woord voeren. **Verteller:** Alleen: specialisten houden van precisie en nuance. Is daar in de media wel voldoende ruimte voor? <[Fragment Omroep Maxim 15 februari 2012 \(Meneer Mandje\)](#)> Ben Strik: "Mandje van Tichelaar gemaakt in Makkum." Maxim Hartman: "Nog korter." Ben Strik: "Mandje van Tichelaar." Maxim Hartman: "Nog korter. Kort." Ben Strik: "Mand!"> **Guido Rijnja:** Er is niet altijd ruimte voor nuance en voor een deel ligt dat ook aan de wijze waarop journalisten werken. Ik heb ooit geleerd dat journalisten altijd werken met de frames conflict, *human interest* en verantwoordelijkheid – dat is waar een journalist naar kijkt als er iets op hem afkomt. En bij conflict kijk je heel gauw naar wij-zij en gaan de gedachteconstructies ontstaan: eens-oneens, en daar ga je over schrijven. Het ligt niet alleen aan de wijze waarop media werken. Ik ben vier jaar geleden met dilemmalogica begonnen bij de Rijksdienst omdat ik zag dat we aan kracht kunnen winnen door actiever het probleem te schetsen en te laten zien wat er voor wie toe doet en wat mogelijke oplossingsrichtingen zijn. Dus de nuance, die kun je voor een belangrijk deel zelf ook schetsen. **Joost Vullings:** Over het algemeen vind ik dat deskundigen... Je wordt anders behandeld als deskundige in de media dan als als politicus, want dan ben je een machthebber. Die worden veel kritischer bevraagd. Je wordt eigenlijk gevraagd iets van je deskundigheid in te brengen, dus in die zin hoef je al minder bang te zijn. De interviewer is er niet op uit om jou ten val te brengen. Wat ik wel merk is natuurlijk: je hebt bijvoorbeeld een halfuur een gesprek met de journalist en als het om een krantenartikel gaat, staan er twee quotes in. En dat is altijd schrikken, want dan zie je precies wat je gezegd hebt, maar buiten dat hele halfuur eromheen, en dan denk je: oeh, heb ik dat gezegd? Mijn ervaring met juristen, toen ik ooit nog binnenlandredacteur was bij de NOS en ik moest rechtszaken voorbereiden of uitzendingen voorbereiden, dan had ik een advocaat aan de lijn en die zei: nou, dit deugt niet, wam wam wam wam wam, echt, super helder. Ik dacht nou, die moeten we een uitzending in trekken. En we halen iemand de uitzending in en dan, op dat moment denkt die advocaat: maar nu luisteren mijn confrères mee en er komt in één keer een juridische poep uit met 20.000 nuances. Dan denk je: maar dit vind je niet. Want dat is de angst: die mensen hebben gewoon angst voor hun *peer*

group. Die willen ook intelligent overkomen. En als het wordt samengevat, dan denkt iedere krantenlezer: oh interessant, maar die jurist denkt: oh maar wacht, dit leest de professor van de andere universiteit, of dit leest iemand in mijn vakgroep. Dan denk ik: ja, dan moet je het niet doen, maar ja, dat hoort er wel een beetje bij. **Verteller:** Wat kunnen juristen doen om hun boodschap beter over het voetlicht te krijgen? **Wim Voermans:** Ik geloof dat duidelijkheid het best helpt. Dat je duidelijk maakt wat het issue is, wat het onderwerp is, waar het aan mankeert. <[Fragment Nieuwsuur 19 december 2014](#): Wim Voermans: "De gevonden constructie met die mogelijke algemene maatregel van bestuur om dan zo voorbij de Eerste Kamer te komen, die is in strijd met het staatsrecht">

Verteller: Wim leerde tijdens een interview met Nieuwsuur een kunstje: benoem de waarden die op het spel staan. **Wim Voermans:** Dus ik begin uit te leggen van: ja, luister eens even, een zelfstandige algemene maatregel van bestuur, dat kan eigenlijk niet. Onze Grondwet geeft dan wel een kleine mogelijkheid in artikel 89, tweede lid, maar sinds de negentiende eeuw is dat eigenlijk heel erg omstreden. En op een gegeven moment zegt die man: stop, stop, stop, stop, stop. Onze kijkers kunnen echt heel wat aan. En u bent duidelijk de man die we moeten spreken, de expert bij uitstek. Maar dit is niet te begrijpen. Zou u uw antwoord nog een keer kunnen herhalen en zou u misschien iets kunnen zeggen over welke waarden hier op het spel staan, in plaats van dat met die zelfstandige dingetjes? Dus ik begon opnieuw en zei toen precies hetzelfde, maar niet in mijn collegezinnen. En eigenlijk was de zin zo iets: het gaat eigenlijk niet aan dat de regering of een minister in haar eentje regels kan maken waar het parlement geen toestemming voor heeft gegeven. Dat zijn de waarden. Nou, dat kunstje, dat ben ik gaan gebruiken in mijn colleges vooral en als ik eens een keer ergens een spreekbeurt mocht hebben. En het helpt enorm, want jij bent minder woorden kwijt en je kunt heel snel uitleggen wat het issue is, als je praat over het recht als de waarden waarom het gaat, het echte onderwerp waarover het gaat. En ja, dat helpt bij de publieksboodschap. **Verteller:** In zijn podcast De Stemming met Xander van der Wulp heeft Joost het ook vaak over wetten. Hoe maakt hij dan helder waar het over gaat? **Joost Vullings:** Daar moet je heel goed over nadenken. Ik hou dus heel erg van leuke beeldspraken verzinnen waardoor mensen denken: ahhh nu snap ik het. Je moet eerst iets heel goed snappen, dus je moet eerst eigenlijk de diepte in en dan moet je het weer eigenlijk platslaan maar niet te plat slaan, en je moet het gewoon leuk vinden, want uiteindelijk, dat is wat het is. Uiteindelijk is het natuurlijk zo dat als je iets vertelt omdat je het zelf interessant vindt, dan komt er een bepaalde energie vrij en dat vinden mensen fijn om naar te luisteren. Als je heel gortdroog aan het vertellen bent dan communiceert het niet. Dus het heeft ook heel erg met communicatie te maken. Als iemand eenmaal door dat malletje past, van goed communiceren en deskundig, dan komt de luiheid van talkshows naar voren. En dat is van oké, deze werkt, dus die willen we aan ons binden. Die gaan we heel veel uitnodigen. <[Fragment De Avondshow met Arjen Lubach, 22 februari 2022](#): Tex de Wit: "Nou wat ik ben gaan doen: ik heb alle televisieoptredens van Wim Voermans ooit in kaart gebracht." Arjen Lubach: "Whoa, wat een werk joh" Tex de Wit: "Nou ja, valt wel mee, want er zijn heel duidelijke signalen dat Wim Voermans op tv gaat verschijnen en dat zijn dit soort zinnnetjes." Rob Trip: "En dan een onderwerp dat u misschien niet erg interesseert...">

Wim Voermans: Ja, die Voermans-index, dat vond ik echt een giller. Ik zat te kijken samen met m'n zonen, ik wist van niks, ik ging gewoon zitten, kwam ook net terug uit een televisieuitzending overigens, en we gaan zitten en dan ineens, ja, ben ik daar in beeld, dat ging maar door en dat ging maar door. Dat was echt ongelooflijk geinig. <[Fragment De Avondshow met Arjen Lubach, 22 februari 2022](#): Tex de Wit: "Heb ik ook nog even gekeken naar zijn jasjes." Arjen Lubach: "Zijn jasjes?" Tex de Wit: "Ja, want na 119 interviews met Wim Voermans durf ik wel te concluderen: Wim is een jasjesman.">

Wim Voermans: Ik heb niet zoveel jasjes, dus dat valt dan ook op dat je altijd hetzelfde jasje aan hebt en dat is een keer een ander jasje. En één keer per halfjaar of jaar koop je een ander jasje. Dat valt dan ook op als je veel op tv bent. **Verteller:** Het zijn natuurlijk niet alleen journalisten, woordvoerders en experts die informatie over nieuwe wetten verspreiden. Iedereen met een Youtube-kanaal of Twitteraccount kan een duit in het zakje doen. Maar of dat nou altijd goeie informatie is...'

<[Fragment Zondag met Lubach 18 oktober 2020](#): Lange Frans: "De verhalen die naar buiten komen via verschillende wegen zijn dat we toch geregeerd worden door een in en in slechte satanistische, bloeddrinkende elite">

Wim Voermans: Desinformatie is bewust verkeerde informatie verstrekken, onjuiste informatie, en dat bewust doen met een doel, met een agenda. **Verteller:** En dat zien we ook steeds meer in de politiek. **Joost Vullings:** Ja, steeds meer, ja, ik bedoel: waar je vroeger misschien selectief was in de feiten, bepaalde dingen iets mooier voorstelde of bepaalde dingen uitvergrootte, dat zijn eigenlijk een beetje de normale instrumenten in de politiek, is het nu van twijfel zaaien tot dingen vertellen die gewoon totaal niet waar zijn en waarvan het je eigenlijk heel weinig moeite kost om het tegendeel te vinden, om die gewoon te vertellen en ook nog eens eindeloos te blijven herhalen. Ja, dat is wel onderdeel geworden van politiek Den Haag. **Guido Rijnja:** Informatie gaat razendsnel op een grote schaal openlijk rond. Dat betekent: de kans op onvolledige of onjuiste of

misleidende informatie is voortdurend aanwezig. En daarom is het zo belangrijk – ook voor parlementariërs, ook voor juristen, ook voor bestuurders, of voor iedereen die met verantwoordelijkheid met informatie om wil gaan – dat die zich dan dus die vraag kan stellen: wie is de bron? Hoe verspreidt die informatie zich? Wat is de impact van deze informatie als dit openbaar is en wat kunnen we doen om daarop kennis aan te vullen of eventueel bij te sturen? **Wim Voermans**: Ja, desinformatie speelde het afgelopen jaar echt al een rol in het parlementaire debat en dat vind ik echt jammer. Een aantal kamerleden die met coronacijfers aankomen of zeggen: corona is gewoon niet geweest of er was geen virus, was niet bedreigend. Dat is echt lijnrecht in strijd met de feiten. Dat is desinformatie. Ik zeg niet dat het strafbaar is, ik zeg niet dat je uit de Tweede Kamer moet, ik zeg niet dat je niet mag doen, maar het is wel desinformatie en het dient ook aan de kaak gesteld te worden binnen datzelfde parlement. <Fragmenten Tweede Kamer der Staten-Generaal [21 september 2022](#), [16 juni 2021](#) en [7 maart 2023](#): Wybren van Haga: “Voorzitter, dit is toch wel een vervelende aantijging. Ik word beticht van het verspreiden van nepnieuws, terwijl ik dit een staaltje nare demagogie vind. Natuurlijk verspreid ik geen nepnieuws.” Freek Jansen: “Ik werp deze beschuldiging van mij, dat ik hier nepnieuws verspreid.” Henri Bontenbal: “Wat u nu doet, is weer een hele tirade met fake news, enzovoorts.” Renske Leijten: “Dat is gewoon nepnieuws verspreiden, desinformatie verspreiden.”> **Joost Vullings**: Het is heel ingewikkeld, want dan zouden naast de voorzitter een soort factcheckers moeten zitten. Dat is natuurlijk niet te doen. Realtime dingen factchecken en dan moet je ook heel ver gaan, want je hebt sommige mensen die liegen vaak zeggen: oké, dit is echt 100 procent niet waar, maar heel vaak is het 40 en 30. Dat is een heel groot grijs gebied. Die verantwoordelijkheid moet je dan toch leggen bij de fracties dat die elkaar corrigeren. **Wim Voermans**: En dat is altijd het punt dat ik ook maak: reken af, doe het in het parlement, laat zien wat de tegenstellingen zijn, maar doe het daar. Dus ga niet ergens op een boerenkar mensen op staan te zwepen terwijl je jezelf niet laat zien in de Tweede Kamer. Dat is echt verwerpelijk. Maar als je in de Tweede Kamer tegen elkaar tekeer wil gaan binnen de grenzen die het reglement van orde van de Tweede Kamer daarvoor stelt, en die zijn heel ruim getrokken, dan moet het ook daar gebeuren. Daar moet desinformatie bezworen worden, daar moet het aangepakt worden. **Verteller**: Er is een grote groep die nooit naar een debat kijkt. Hoe krijg je als overheid dan wel contact met die groep? **Guido Rijnja**: Je bereikt mensen die de overheid niet vertrouwen door ertussen te staan. De interesse, het letterlijk ertussen zijn van Hanna Arendt, is voor mij daar een echt wel een leerstuk in. Als je als overheid naast de mensen staat, en dat betekent dus in beroepsgroepen aanwezig zijn, ook als je bij het Rijk werkt, als je bij de gemeente werkt, in wijken aanwezig zijn, aanspreekbaar echt contact kunt maken, dan is er een grotere kans dat mensen ook hun ongemak of dat ze iets niet weten of waar ze twijfel over hebben, aankaarten. **Joost Vullings**: Ja, feiten checken en uitleggen, maar vaak, het gekke is bij desinformatie dat we misschien te veel op feiten gaan. Maar het gaat natuurlijk heel vaak om emoties en dan wordt het veel ingewikkelder. Ik ben toen met Xander van der Wulp voor de podcast toen naar buiten gegaan op de dag dat de coronawet werd behandeld, en dan kom je naar buiten en wij dachten van, we gaan gewoon een hele simpele vraag stellen: wat heeft u tegen die wet? Het draaide helemaal niet om die wet. Mensen hadden die hele wet niet gelezen, die vonden dat er al een dictatuur was en die werd ook nog eens in de wet vastgelegd. Nou, dat was misschien het basale gevoel, maar vervolgens ga je met die mensen praten en dan hoor je: weet je niet dat Rutte en Hugo de Jonge pedo's zijn. <Fragment podcast [De Stemming #48, 9 oktober 2020](#): Demonstrant: “Kinderverkrachting.” Xander van der Wulp: “Heeft dat met deze wet te maken?” Demonstrant: “Dat heeft met Rutte te maken. Hugo de Jonge, net zo'n pipo. Dat jullie dat nog niet weten, ik vind het schandalig. Dat jullie dat nog niet weten!” Xander van der Wulp: “Maar misschien staat dat wel los van deze coronawet, toch?” Demonstrant: “De coronawet, corona überhaupt, is de katalysator om hun gedrag over kinderverkrachting goed te praten.”> **Joost Vullings**: En vervolgens kom je erachter, als je verder gaat praten, dat er allemaal mensen zitten die problemen met jeugdzorg hebben gehad. Kinderen uit huis geplaatst. Dus dat zijn allemaal mensen die ergens in hun leven een aanvaring met de overheid hebben gehad, dat dat gruwelijk uit de hand is gelopen, die mensen zijn hun vertrouwen kwijtgeraakt en dat richt zich dan op corona, op 5G of op andere dingen. Ergens in hun leven heeft er een vertrouwensbreuk plaatsgevonden, dat gaat veel meer over emoties, gezien worden, gehoord worden. **Verteller**: En dat gebrek aan vertrouwen speelde ook bij de coronaspoedwet. **Joost Vullings**: Kijk, onder de Wim Voermansen van deze wereld was het natuurlijk van: er ontstaat een crisissituatie, we doen een beroep op allerlei regels en het is een beetje houtje-touwtje op de grens van wat je eigenlijk moet willen, omdat dat zo ver ingreep in de levens van burgers, dat je denkt: dit schuurt juridisch. Dan denken dus de juristen: dit moet in een wet verankerd worden. En dat denkt de politiek ook. Terecht denken ze dat, maar ik denk dus dat complotdenkers denken: wacht eens even, nu gaan ze het ook nog eens in een wet... een wet staat voor die mensen, is een wet, ooh, dat is de wet. Dus dat maakt het alleen maar erger. Dus terwijl je eigenlijk als jurist denkt van: dan geven we

het een betere basis met betere bescherming voor de burgers en betere controle... Ik denk dat de overheid te druk was, ook de communicatiemensen om dat door te hebben. Ik kan dat achteraf makkelijk zeggen, dat hadden jullie moeten doen, maar ja, misschien moeten we daar toch een beetje mild in zijn. **Guido Rijnja**: De coronaperiode heeft met name in het eerste halfjaar ongelooflijke energie opgeleverd, dat wil zeggen dat we met crisis te maken hadden en er dus heel snel gehandeld kon worden. We zagen dat daar pers- en publiekscommunicatie door mekaar gingen lopen met met onder meer die persconferenties die live werden uitgezonden, waar ook door de media van is gezegd: nou, is dat nou wel een goeie manier om macht van tegenmacht te voorzien? Dat is de reden geweest dat we dat idee van dilemmalogica, dus het actief open zijn over wat je wel en niet weet en het schetsen van bandbreedtes, heel veel aandacht hebben gegeven. En dat kwam onder meer tot uiting natuurlijk in de toespraken van de minister-president, van minister De Jonge, waarin we waar dat kon, steeds hebben laten zien: wat kunnen we doen? Gaan we nou net als de Fransen de boel op slot gooien of als de Denen dat virus zijn gang laten gaan? Of vinden we een middenweg waarin we proberen op een zo intelligent mogelijke manier om te gaan met de ruimte die we hebben, later ook de 'intelligente lockdown' genoemd. **Verteller**: Toch vraagt Joost Vullings zich af of er bij de coronaspoedwet voldoende is nagedacht over communicatie. **Joost Vullings**: Ik denk uiteindelijk dat er weinig communicatie over was. Ik heb, ik weet niet of dat klopt, maar ik heb... Wat ik toen hoorde was dat ze eigenlijk gewoon: oké we hebben die plaatselijke verordeningen, schrijft dat om in een wetsvoorstel. Dat er dus ook aan het beginpunt al te weinig is nagedacht, waardoor dat in de Tweede Kamer landde, waar toen juristen zeiden: ja, maar dit gaat wel heel ver, weet je, die hadden het... Het is een beetje tussen wal en schip gevallen. Zowel het idee bij de afdeling die dat gemaakt heeft, er was zoveel te doen. dus het heeft niet de aandacht gehad die het normaal zal krijgen.

<[Fragment podcast De Stemming #48, 9 oktober 2020](#): Minister Hugo de Jonge: "Wat er in dit geval niet goed is gegaan... dat wij onszelf meer tijd hadden moeten gunnen, en dat is onhandig geweest."> **Joost Vullings**: En de communicatie zat natuurlijk heel erg op op de maatregelen. Wat moeten burgers op dit moment doen, wat mag je en wat mag niet en niet zozeer van: waar is dat op gebaseerd? Dus ik denk eigenlijk dat je kan zeggen dat ze dus te weinig over gecommuniceerd hebben, omdat het geen prioriteit had. **Verteller**: Wim heeft vanuit communicatieperspectief ook nog wel een verbeterpuntje. **Wim Voermans**: Het is grappig dat waar we nu de hele tijd over hebben gesproken, de coronaspoedwet, dat die eigenlijk de Tijdelijke wetmaatregelen covid-19 heet. En dat frame 'spoedwet' kreeg een hele pejoratieve betekenis, alsof ministers of het kabinet erop uit waren om dat heel snel door het parlement heen te trekken. Spoedmaatregelen, spoedwet. Maar ja, daar gingen mensen mee aan de haal van: ja, luister even, dat zijn ze met ons aan het doen dus: heel snel een wetje maken, zodat ons parlement niet meer mee kan praten. Terwijl juist in die corona, ik haal nu, ik maak even in de lucht aanhalingstekens, terwijl in die coronaspoedwet juist mogelijkheden kwamen voor de Kamer om mee te praten. Dat is nou eenmaal zo. Ja, dat is net als met bijnamen, als dat ding eenmaal die naam krijgt, dan helpt er geen lieve moer meer aan. **Verteller**: Over beeldvorming gesproken: in de volgende aflevering gaan we aan de hand van de spraakmakende spreidingswet, ook wel dwangwet genoemd, in op de verhouding tussen het Rijk en gemeenten. Wil je meer weten over wetten, kijk dan op wettenfabriek.nl. Tot de volgende!